

Vergaderjaar 2021–2022

**32 429**

**G-20**

**Nr. 21**

## **BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 25 februari 2022

Mede namens de Minister-President informeer ik uw Kamer graag over de Nederlandse G20 deelname dit jaar.

### **Inleiding**

Als open en internationaal georiënteerde economie is het voor Nederland belangrijk om aangesloten te zijn op discussies over mondiale kwesties zoals financiële stabiliteit, economische groei en ontwikkeling. Ontwikkelingen op deze terreinen stellen ons voor belangrijke beleidskeuzes en vragen in veel gevallen om een gezamenlijke aanpak. De G20 is een belangrijk informeel forum waarin 's werelds grootste economieën over deze onderwerpen spreken. Afspraken binnen de G20 over deze beleids-terreinen hebben een brede internationale impact en raken aan de effectiviteit van het Nederlands beleid.

Nederland blijft sterk geïnteresseerd aan internationale samenwerking en wil een actieve en betrouwbare internationale partner blijven om resultaten te boeken op de grote thema's van deze tijd. Het kabinet is daarom verheugd en waardeert het dat Nederland door het Indonesisch G20 voorzitterschap is uitgenodigd om in 2022 deel te nemen aan de G20 top van regeringsleiders, alle ministeriële G20 bijeenkomsten en de voorbereidende (ambtelijke) bijeenkomsten.<sup>1</sup> Het jaarlijks roulerend voorzitterschap van de G20 heeft de mogelijkheid om naast de vaste leden enkele gastlanden uit te nodigen om deel te nemen aan de G20 activiteiten. Dit G20 jaar zijn dat naast Nederland ook Spanje, Singapore en de Verenigde Arabische Emiraten.

Het Indonesisch G20 voorzitterschap legt de focus op de COVID-19 respons, global health en inclusief duurzaam economisch herstel onder het thema «*Recover Together, Recover Stronger*». Het kabinet ziet de uitnodiging van Indonesië als een uitgelezen mogelijkheid om een

<sup>1</sup> Kamerstuk 32 429, nr. 20.

constructieve bijdrage te leveren aan de volle breedte van deze G20 agenda. Hieronder wordt per G20 werkstroom de inzet van het Indonesische G20 voorzitterschap geschetst en een korte kabinetsappreciatie gegeven in het licht van de Nederlandse G20-deelname dit jaar.

## **Thema's**

### *Financiën*

Het financiële traject van de G20 staat dit jaar in het teken van de herstelfase van de COVID-19-crisis. Het adresseren van het risico op een ongelijk herstel tussen landen heeft hoge prioriteit. Daarnaast zijn de mondiale klimaatopgave en de digitaliserende economie belangrijke onderwerpen, die ook in het financiële traject bepalend zijn voor de agenda.

Het komende jaar zullen verschillende onderwerpen terugkomen die ook afgelopen jaar de agenda domineerden. Allereerst betreft dit de bestrijding van de COVID-19-crisis, de financiering van de mondiale vaccinuitrol en het verbeteren van de financiële architectuur voor pandemiepreventie, -paraatheid en -respons. Hierbij zal Nederland het belang benadrukken van mondiale vaccinatie. Ten aanzien van pandemieparaatheid en -respons zal Nederland pleiten voor een goede analyse van financieringsnoden. Daarnaast zal het versterken van de mondiale financiële architectuur en het ondersteunen van kwetsbare landen onverminderd belangrijk blijven in de G20. Nederland zal hierbij in het bijzonder aandacht vragen voor het adresseren van kwetsbaarheden in de publieke schuldenlast van opkomende- en lage-inkomenseconomieën en het bevorderen van schuldentransparantie. Ook de implementatie van het akkoord over de herziening van het internationale belastingsysteem zal blijvend politiek commitment vragen komend jaar. NL zal zich inzetten voor effectieve implementatie. Voorts zal NL bepleiten dat de discussies die afgelopen jaar op het gebied van klimaat zijn gevoerd in het financiële traject, waaronder over koolstofbeprijzing, worden voortgezet.

Verder heeft Indonesië voor het komende jaar 6 specifieke prioriteiten geïdentificeerd voor het financiële traject. Dit zijn 1) het bespreken en coördineren van de wijze waarop landen hun coronabeleid afbouwen, 2) het identificeren van maatregelen die structurele economische schade als gevolg van de COVID-19-crisis kunnen beperken, 3) ontwikkelingen in het betalingssysteem in het digitale tijdperk, 4) het vervolgen en verbreden van discussies over de beschikbaarheid, toegankelijkheid en betaalbaarheid van financiering voor duurzame doeleinden, 5) digitale financiële inclusie en MKB-financiering en 6) de implementatie van het akkoord over de herziening van het internationaal belastingsysteem.

### *Gezondheid*

Bijna twee jaar lang legt de COVID-19-crisis een enorme druk op de wereldwijde gezondheidsstelsels en heeft het de levens en het levensonderhoud van alle mensen over de hele wereld sterk beïnvloed. Een van de belangrijkste lessen die COVID-19 leert, is dat de huidige wereldwijde gezondheidsarchitectuur te traag reageert en landen individueel en collectief onvoldoende voorbereid zijn om toekomstige noodsituaties op het gebied van de volksgezondheid adequaat het hoofd te bieden. De ervaren gefragmenteerde respons en ongelijkheid tussen landen

belemmeren effectieve respons op de COVID-19 pandemie, zoals onder meer gerapporteerd door The Global Preparedness Monitoring Board.<sup>2</sup>

Het Indonesisch G20 voorzitterschap noemt daarom een transformatie van de globale gezondheidsinfrastructuur als een van de prioritaire thema's. De gezondheidssector heeft geen mondiaal mechanisme dat snel middelen kan mobiliseren. Ook zijn er grote verschillen in de mogelijkheden en capaciteiten van landen en regio's om nieuwe risicovolle pathogenen effectief te detecteren en te monitoren. Indonesië wil de mondiale samenwerking op het gebied van de financiering van *pandemic prevention, preparedness and response* (PPR) verbeteren. Hiertoe is reeds een G20 taskforce opgericht, waaraan vertegenwoordigers van ministeries van gezondheid en financiën gezamenlijk deelnemen. Deze zal onder meer spreken over de modaliteiten voor een op te richten financieel mechanisme voor de mondiale financiering van PPR. Hiertoe zal een door de Wereldgezondheidsorganisatie (*World Health Organisation* – WHO) en Wereldbank een analyse gemaakt worden van lacunes in de mondiale PPR financiering en relevante reeds bestaande financieringsmodaliteiten. Ook wil Indonesië de interoperabiliteit en naadloze toepasbaarheid op digitale gezondheidsplatforms agenderen. Tot slot wil Indonesië dat adequate toegang tot zowel essentiële medische maatregelen (vaccins, antivirale middelen, geneesmiddelen, test voorzieningen en medische hulpmiddelen) als de expertise die nodig is om volksgezondheids crises te bestrijden sterk wordt verbeterd. Een speciale rol wordt hierbij voorzien voor G20-landen die het voortouw zouden dienen te nemen bij de uitbreiding van wereldwijde productie hubs voor vaccins, therapieën en diagnostische hulpmiddelen.

Deze ontwikkelingen lopen parallel aan de Nederlandse ambities om de pandemische voorbereiding en respons te herzien en te versterken. Ook mondiaal wordt binnen WHO gewerkt aan de versterking van de Internationale Gezondheidsregeling door het voorbereiden van een mondiaal verdrag dat hiermee bijdraagt aan een heldere en krachtige *Global Health* infrastructuur en *governance*. Nederland beoogt ook in dit proces een vooraanstaande rol te spelen. Om een bijdrage te leveren aan de tijdige beschikbaarheid van vaccins en geneesmiddelen zal Nederland in samenwerking met de WHO de volgende editie van het *World Local Production Forum* organiseren.

Het Indonesische G20 voorzitterschap brengt verder antimicrobiële resistentie (AMR) onder de aandacht. Betrouwbare en representatieve geïntegreerde surveillance data over resistentie en gebruik van antibiotica en nauwkeurige AMR-diagnose is nodig op lokaal, regionaal en mondiaal niveau om AMR te bestrijden. Nederland steunt deze inzet en levert expertise op dit onderwerp.

#### *Handel, investeringen en industrie*

Het Indonesische G20-werkprogramma bouwt enerzijds voort op werk van eerdere G20 voorzitterschappen, anderzijds legt Indonesië duidelijk eigen accenten. De agenda komt grotendeels tegemoet aan de Nederlandse prioriteiten op handel en investeringen. Zo onderstreept Indonesië het behouden, versterken en hervormen van het multilateraal handelssysteem; adresseren van verstoringen binnen waardeketens; de-escalatie van mondiale handelsfricties; het integreren van duurzaamheid in het handelssysteem en duurzaam herstel van de pandemie. Een gemis is de aandacht voor gelijk speelveld, transparantie rondom staatssteun en

<sup>2</sup> <https://www.gpmb.org/annual-reports/annual-report-2021>.

referentie aan een mogelijk Wereldhandelsorganisatie (*World Trade Organisation* – WTO) akkoord op visserijsubsidies.

Daarnaast wenst Indonesië de *trade and investment working group* uit te breiden met *industry*, waarbij uitdagingen rondom adoptie van technologieën door de industrie en waarborgen van sociale inclusie omtrent digitalisering centraal staan. Nederland is terughoudend over dit voorstel en is in afwachting van de definitieve agenda van de werkgroep.

Nederland zal in G20 verband blijven pleiten voor een WTO akkoord op het terugdringen van schadelijke visserijsubsidies, verdere liberalisering van handel in milieuvriendelijke goederen en diensten en het beperken van handelsbarrières t.a.v. essentiële medische goederen (het zogeheten *Trade & Health Initiative* van de EU en gelijkgezinde landen). Daarnaast zal Nederland zich inzetten voor het terugdringen van marktversturende subsidies en daarmee een gelijk speelveld tussen landen.

#### *Milieu, klimaat en duurzaamheid*

Indonesië ziet klimaat, milieu en duurzaamheid als urgente kwesties waarin de G20 een belangrijke rol speelt. Het kabinet onderschrijft het belang van samenhang tussen de klimaatdoelen en de milieu en duurzaamheidsagenda en daarmee de noodzaak van een gezamenlijke aanpak. Het kabinet zet zich in om de energietransitie mee te nemen in de discussie over klimaatdoelen. Het versnellen van de energietransitie is noodzakelijk om de mondiale broeikasgasemissies tot netto-nul te reduceren, zoals in de Overeenkomst van Parijs.

Indonesië neemt de bevordering van mondiaal groen herstel als prioriteit over van uitgaand G20 voorzitter Italië. Het kabinet steunt de insteek van Indonesië om deze discussie te verbinden met klimaatambities in *Nationally Determined Contributions* (NDC's) en lange termijn doelen. Het kabinet zal de verantwoordelijkheid van multilaterale ontwikkelingsbanken in de ondersteuning van duurzaam herstel in ontwikkelingslanden benadrukken. In het kader van mondiaal groen herstel zal het kabinet ook blijven aansturen op internationale samenwerking in de G20 op belangrijke beleidsdiscussies als CO<sub>2</sub>-beprijzing en verduurzaming van handel.

Verder legt Indonesië nadruk op (innovatieve) financiering voor klimaat en milieubeleid. Nederland, als een van de initiatiefnemers van de *Champions Group on Adaptation Finance*, zet hierbij vooral in op adaptatiefinanciering en een betere balans tussen adaptatie- en mitigatiefinanciering. Verder zet Nederland in op het mobiliseren van private klimaatfinanciering, onder meer voor adaptatie. Hierbij brengt het de ervaringen van het *Dutch Fund for Climate and Development* (DFCD) en van de Nederlandse Financieringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden (FMO) in. Nederland onderstreept verder het versneld in lijn brengen van alle financiële stromen, publiek en privaat, met de doelen van de Overeenkomst van Parijs. Transparantie en de bijdrage van de financiële sector aan het opschalen van financiering spelen hierbij een belangrijke rol.

Het kabinet zal er voor waken dat naast klimaatfinanciering ook werk wordt gemaakt van de implementatie van klimaatmitigatie en adaptatie. Wat betreft dit laatste speelt daarbij o.a. het belang van *coastal ecosystems* (mangroves en koraalriffen) die zowel bescherming bieden vanuit adaptatie oogpunt als ook kunnen bijdragen aan opvang van CO<sub>2</sub>. Discussies in G20-verband over mitigatie dienen voort te bouwen op de ambitieuze resultaten van het uitgaande Italiaanse G20 voorzitterschap en COP26 in Glasgow. Dit gaat om het belang van het binnen bereik houden

van de 1,5°C-doelstelling, en de oproep aan landen die dat nog niet gedaan hebben om nieuwe NDCs met een aangescherpt 2030-doel in te dienen.

Verder wil Indonesië het belang van Duurzame Ontwikkelingsdoelen (*Sustainable Development Goals* – SDG's) 12, 13 en 14 in samenhang bezien, hetgeen o.a. betekent dat de aanpak van mariene vervuiling (m.n. door plastics) en de bescherming van oceanen wordt aangepakt via duurzamer consumeren en produceren. Daarbij is circulair gebruik van plastics een belangrijk speerpunt, hetgeen ook bij de review van het bestaande *G20 Action Plan on Marine Litter* aandacht zal krijgen.

Deze inzet door Indonesië is in lijn met voorstellen die momenteel voorliggen bij de *United Nations Environment Assembly* (UNEA 5) over de start van onderhandelingen voor een juridisch bindende mondiale overeenkomst voor de aanpak van plastic vervuiling. Het kabinet steunt deze inzet.

### *Energietransitie*

Indonesië heeft ervoor gekozen om energietransitie in een aparte werkstroom te behandelen. Daarbij ligt de focus op verbetering van de energie-toegang, de opschaling van slimme en schone energietechnologieën en de financiering van de energietransitie. Het kabinet steunt de inzet van het Indonesisch voorzitterschap. Daarbij is het prioriteit om de energietransitie in lijn te brengen met de mondiale klimaatdoelstellingen. Een succesvolle energietransitie is immers cruciaal om de mondiale broeikasgasemissies tot netto-nul te reduceren. Voor het kabinet zijn energiesysteemintegratie, de uitrol en opschaling van waterstof, grootschalige uitrol van *off shore* wind belangrijke bouwstenen, naast de ontwikkeling en opschaling van andere kansrijke technologieën.

Nederland steunt ontwikkelingslanden in het bereiken van universele toegang tot elektriciteit en schoon koken en zet zich internationaal in om de benodigde financiering voor de mondiale energietransitie te realiseren. Ook zal het kabinet in G20 verband aandacht vragen voor het belang van energieleveringszekerheid, voorzieningszekerheid en robuustheid van het energiesysteem gedurende de energietransitie. Ten slotte zal Nederland in de context van het G20-voorzitterschap de langdurige energiesamenwerking met Indonesië aanhalen en deze plaatsen in de context van de energietransitie.

### *Landbouw*

Indonesië zet in op het verduurzamen en het versterken van de veerkracht van het voedselsysteem. Een belangrijke focus in de hedendaagse context. Onder de noemer «*Balancing production and trade to fulfill food for all*» heeft het Indonesisch voorzitterschap drie prioriteiten geïdentificeerd. Het eerste onderwerp is het realiseren van een veerkrachtig en duurzaam voedselsysteem, met aandacht voor voedselverspilling en -verliezen, inclusiviteit, en de rol van vrouwen en jongeren in rurale gebieden, de rol van het MKB en klimaat slimme landbouw. Ten tweede de bevordering van handel om de beschikbaarheid en betaalbaarheid van voedsel te garanderen, met aandacht voor het Agricultural Market Information System. Als laatste de rol van innovatie en digitalisering bij de verduurzaming van het voedselsysteem, met daarbij aandacht voor publiek-private samenwerking en de financiering van kleine ondernemingen.

Het kabinet steunt de focus die het Indonesisch voorzitterschap heeft gekozen. De onderwerpen sluiten goed aan bij de vraagstukken die momenteel in de internationale context spelen en waar de G20 een belangrijke bijdrage aan kan leveren. Nederland zal zich inzetten voor een ambitieuze uitkomst gericht op verduurzaming. Daarbij is Nederland voorstander van interventies die zijn gebaseerd op een voedselsysteem-benadering en samenwerking tussen overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen.

#### *Ontwikkelingssamenwerking*

Het Indonesisch voorzitterschap benadrukt dat de COVID-19-crisis jaren vooruitgang ten aanzien van het bereiken van de SDG's ongedaan heeft gemaakt. Verder is het huidige economisch herstel ongelijk verdeeld en bereikt het niet de allerarmsten. Het behalen van de SDG's in 2030 raakt hiermee steeds verder uit zicht. Een duidelijk antwoord van de G20 is daarom noodzakelijk om een inclusief en groen herstel te bereiken. Dit is een agenda die volledig aansluit op de prioriteiten van het kabinet.

De Ontwikkelingswerkgroep van de G20 (*Development Working Group – DWG*) zal zich daarom richten op een inclusief, veerkrachtig en duurzaam herstel. Daartoe heeft Indonesië de volgende prioriteiten geïdentificeerd: 1) versterking van midden- en kleinbedrijf 2) sociale zekerheid (*social protection*) 3) groene transitie door koolstofarme groei 4) het verhogen van instrumenten van innovatieve financiering (*blended finance*) voor duurzame ontwikkeling.

Boven op deze thematische prioriteiten wil het Indonesisch voorzitterschap de multilaterale samenwerking van de G20 versterken voor het bereiken van de SDG's door begin september een top te organiseren voor de Ministers voor ontwikkelingssamenwerking.

Het kabinet kan zich goed vinden in de genoemde prioriteiten van het voorzitterschap, omdat deze aansluiten op de Nederlandse visie op sociaaleconomisch post COVID-19 herstel, met als leidraad de SDG's en de Klimaatdoelstellingen van Parijs.

#### *Digitale economie*

Indonesië heeft aangekondigd het voortouw te willen nemen op het werk van voorgaande voorzitterschappen en de volgende onderwerpen te willen prioriteren: connectiviteit en post-COVID-19 herstel, digitale vaardigheden en digitale geletterdheid en grensoverschrijdende data-stromen en veilige data-uitwisseling.

Nederland verwelkomt discussie over deze onderwerpen. De Nederlandse digitale infrastructuur is van wereldklasse, waarbij de COVID-19-crisis nog maar eens heeft aangetoond hoe belangrijk een snelle respons op een mondiale gezondheidsdreiging is voor het dagelijkse leven van mensen en (internationaal) zakendoen door bedrijven. Het is daarom terecht dat Indonesië dit onderwerp agendeert en aandacht vraagt voor innovatie, en veiligheid van onze digitale infrastructuur. Om de kansen van digitalisering te benutten is digitaal geschoold personeel van essentieel belang. Er zijn nog steeds grote tekorten aan ICT-professionals, wat een belemmering vormt voor duurzame groei. Ook is het van belang dat burgers en ondernemers (met name MKB) mee kunnen in de digitale transitie en dat zij blijven werken aan hun digitale vaardigheden en geletterdheid. Nederland heeft hier ook nationaal veel aandacht voor. Op het terrein van (het meten van) digitale vaardigheden wordt momenteel goed werk verricht door de OESO, waarbij het Indonesisch voorzitterschap zou

kunnen aansluiten. Tenslotte kan het veilig en verantwoord delen van data een stimulans zijn voor nieuwe businessmodellen en oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. Wel is van belang dat rechten van EU-burgers en bedrijven daarbij niet worden geschonden, met de AVG als belangrijk wetgevend kader. Verdere samenwerking in G20-verband om tot gezamenlijke principes en standaarden te komen die bijdragen aan vertrouwen in datastromen is gewenst.

### *Onderwijs*

Het kabinet is verheugd over de blijvende aandacht voor onderwijs op de agenda van de G20. Het Indonesisch voorzitterschap signaleert dat de wereld zich reeds voor de COVID-19-crisis in een leercrisis bevond, die tijdens de pandemie alleen maar groter is geworden. Indonesië onderstreept daarom de noodzaak om na de COVID-19-crisis gezamenlijk te bouwen aan een inclusiever en rechtvaardiger onderwijssysteem, dat tevens beter toegerust is voor de arbeidsmarkt van de toekomst. Om dit te bereiken discussieert de onderwijswerkstroom over de toepassing van digitale technologieën in het onderwijs, het versterken van solidariteit en partnerschappen voor een weerbaarder en effectiever onderwijssysteem, en het voorbereiden van leerlingen en studenten op de post-COVID-19-arbeidsmarkt. Met deze insteek bouwt Indonesië voort op eerdere G20 voorzitterschappen, die ook een sterke link legden tussen COVID-19, kansengelijkheid, kwaliteitsonderwijs, leven lang leren, digitalisering en aansluiting op de arbeidsmarkt van de toekomst.

De door Indonesië genoemde prioriteiten sluiten goed aan op de Nederlandse beleidslijnen. In het Coalitieakkoord «Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst» onderkent het kabinet onder meer het belang van een goede aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt, leven lang ontwikkelen, kwaliteitsonderwijs en kansengelijkheid. Nederland zet volop in op leven lang leren en ontwikkelen en heeft hiervoor reeds onder het vorige kabinet extra middelen voor uitgetrokken. Kansengelijkheid komt bovendien prominent terug in het Nationaal Programma Onderwijs, dat zich evenals het Indonesische voorzitterschap richt op herstel en ontwikkeling van het onderwijs tijdens en na de pandemie. In een samenleving waarin iedereen mee kan doen, zijn digitale vaardigheden onmisbaar. De pandemie heeft het belang van digitalisering van het onderwijs verder laten zien. Het kabinet is ervan overtuigd dat bovenstaande thema's van groot belang zijn voor inclusief onderwijs van goede kwaliteit.

### *Werkgelegenheid*

De prioriteiten van Indonesië bestrijken een breed scala aan onderwerpen met duurzaamheid en inclusiviteit van de arbeidsmarkt als rode draad. Thema's als de inclusieve arbeidsmarkt en leren en ontwikkelen zijn ook in de Nederlandse context zeer relevant. Net als in de voorgaande jaren zal ook nu veel aandacht uitgaan naar hoe om te gaan met de veranderingen die de arbeidsmarkt ondergaat als gevolg van bijvoorbeeld digitalisering en technologische ontwikkelingen. Dit sluit goed aan bij onze nationale vraagstukken en uitdagingen. Zo anticipeert het kabinet op het verbeteren van de bestaanszekerheid van mensen die werken, door verschillen tussen vaste en tijdelijke contracten meer te willen reguleren. Het vorige kabinet heeft daarnaast reeds meerdere initiatieven ontplooid om duurzame inzetbaarheid van de beroepsbevolking te vergroten. Het is de taak van de overheid om iedereen, ongeacht iemands achtergrond of arbeidsstatus, te helpen zich aan te passen aan deze veranderingen op de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld door het faciliteren van permanent leren. Permanente scholing en het begeleiden van (meer) mensen naar werk,

vooral mensen met een afstand naar de arbeidsmarkt, staan onverminderd hoog op de agenda van dit kabinet.

### *Women's Empowerment*

Het Indonesisch voorzitterschap onderkent het belang van vrouwenemancipatie en continueert daarom de G20 EMPOWER (*G20 Alliance for the Empowerment and Progression of Women's Economic Representation*). Doel van deze alliantie tussen de private sector en overheden is het opbouwen van een netwerk waarin kennis en *best practices* over het vergroten van het aantal vrouwen in de top van het bedrijfsleven worden gedeeld. Indonesië schetst dat vrouwen disproportioneel hard geraakt zijn door de pandemie, niet alleen omdat zij relatief vaker hun baan verloren, maar ook omdat economische stagnatie ertoe leidt dat thema's rondom gendergelijkheid van de agenda's van overheden en bedrijven zijn verdwenen. Indonesië legt hierbij de nadruk op de implementatie en de monitoring van de *key performance indicators* die tijdens het Italiaanse G20 voorzitterschap zijn opgesteld. Om het aandeel vrouwen in leiderschapsposities in de private sector te toetsen stelt het voorzitterschap drie acties en maatregelen voor: 1) het verder standaardiseren, monitoren en bijeenbrengen van G20 EMPOWER *key performance indicators* – waaronder de *gender pay gap* en het aantal vrouwen in raden van bestuur – op nationaal niveau, 2) het stimuleren dat bedrijven in G20-landen met meer dan 250 werknemers jaarlijks hun score op deze *key performance indicators* openbaar maken en 3) het wereldwijd werken aan een omslag waarin vrouwen op leiderschapsposities als een afgeleide van gelijkheid en ontwikkeling in een land wordt gezien. Naast deze focus op monitoring, introduceert het Indonesische voorzitterschap twee aanvullende prioritaire thema's, namelijk vrouwen in het midden- en kleinbedrijf als aanjagers van economische groei en het stimuleren van vaardigheden die nodig zijn in de economie van de toekomst (met name ook in STEM-sectoren – (*Science, Technology, Engineering and Mathematics*), waaronder digitale geletterdheid.

Het kabinet ondersteunt deze inzet op vrouwenemancipatie, die goed aansluit op de Nederlandse beleidslijnen. Zoals het Coalitieakkoord «Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst» (Kamerstuk 35 788, nr. 77) schetst, wil de regering zich hard maken voor een evenredige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in leidinggevende posities. Zo is in 2021 de wet voor invoering van een ingroeiquotum en streefcijfer ter bevordering van meer genderdiversiteit in de top van het bedrijfsleven<sup>3</sup> aangenomen en staat het kabinet inmiddels positief constructief tegenover het Europese Women on Company Boards richtlijnvoorstel.<sup>4</sup> Deze ontwikkelingen sluiten goed aan bij G20 EMPOWER.

### *Toerisme*

Het kabinet is verheugd dat in navolging van het uitgaande Italiaanse G20 voorzitterschap Indonesië toerisme op de G20-agenda heeft gezet. Door de COVID-19-crisis is de toeristische sector wereldwijd hard geraakt. Voor een veerkrachtig wereldwijd herstel van de sector is samenwerking noodzakelijk. Het Indonesisch voorzitterschap zet hierbij in op een «mensgericht herstel». Het benadrukt het belang van lokale gemeenschappen en MKB bedrijven voor het herstel van de toeristische sector. Indonesië wil inzetten op het versterken van inclusieve en veerkrachtige

<sup>3</sup> Stb. 2021, nr. 495.

<sup>4</sup> Nederland na 10 jaar voor Europees voorstel «Women on Company Boards» | Nieuwsbericht | rijksoverheid.nl.



gemeenschappen en MKB bedrijven door ondernemerschap, innovatie en digitalisering te bevorderen.

Deze aanpak sluit aan bij het Nederlandse toerismebeleid, waarin gestreefd wordt naar evenwicht tussen de belangen van de bezoekers, bewoners en bedrijven. Nederland zal dit ondersteunen door het delen van kennis en goede voorbeelden. Daarnaast zal Nederland expliciet het belang van duurzame toerisme ontwikkeling benadrukken.

#### *Anti-corruptie*

Het kabinet is verheugd over de blijvende aandacht voor het tegengaan van corruptie op de agenda van de G20. Het Indonesische voorzitterschap erkent de negatieve gevolgen van corruptie op duurzame economische groei, marktconcurrentie, de rechtsstaat en het vertrouwen van burgers in de overheid. In het licht van de COVID-19-crisis kan corruptie bovendien een belemmering zijn voor duurzaam herstel. De prioriteiten van het Indonesische voorzitterschap op het gebied van anti-corruptie sluiten op hoofdlijnen aan bij de Nederlandse aandachtsgebieden en prioriteiten.

Het kabinet steunt de aandacht voor de versterking van de rol van audits bij de aanpak van corruptie. Daarbij kan ook worden gedacht aan het onderzoeken van de rol die private audits bij het bestrijden van corruptie kunnen spelen. Eveneens kijkt het kabinet met belangstelling naar de aandacht voor de publieke participatie om het bewustzijn over de negatieve gevolgen voor corruptie te vergroten, in overeenstemming met het Verdrag van de Verenigde Naties tegen corruptie (UNCAC). Ook steunt het kabinet de Indonesische inzet op de aanpak van facilitators van witwassen, wat reeds onderdeel uitmaakt van de Nederlandse aanpak van georganiseerde, ondermijnende criminaliteit en van witwassen. Tot slot steunt het kabinet de gezamenlijke meeting van de OESO Anti-omkopingswerkgroep en de G20 anti-corruptiewerkgroep.

#### **Conclusie**

Het kabinet is verheugd met de G20-gastland uitnodiging van Indonesië en zet er op in dat er tijdens het voorzitterschap concrete afspraken worden gemaakt over de hierboven beschreven ambities, zoals duurzaam economisch herstel. Dit is in het belang van een open en internationaal georiënteerde economie zoals Nederland. Het kabinet zal zich inspannen om het Indonesisch G20-voorzitterschap waar mogelijk te ondersteunen, met inachtneming van de kabinetsinzet van deze brief en de geldende internationale afspraken.

De Minister van Buitenlandse Zaken,  
W.B. Hoekstra